

Ocean Farming AS

Att:

7266 KVERVA

Vedtak om miljøovervåking og uttak av rømt oppdrettslaks i vassdrag etter rømming ved Ocean Farming AS sin lokalitet 33757 Håbranden

Bakgrunn

Vi viser til rømmingshendelse ved Ocean Farming AS sin lokalitet 33757 Håbranden meldt 27. august 2020. En fisker hadde fått 20 oppdrettslaks på 5-6 kilo i garn. Det ble etter dette oppdaget en skade i sammenføyningen mellom not og konstruksjon. Skaden er ca 6,3 meter lang, med et par partier der innfestningen fortsatt hang igjen. Skaden var lokalisert i merdens uttakssone. Siste notkontroll var 24. september, etter en levering av fisk. Skaden kan potensielt ha stått åpen i over to døgn.

Fisken i anlegget hadde en snittvekt på 5,3 kilo på rømmingstidspunktet. Selskapet har drevet gjenfangst med innleide fartøy i området etter hendelsen og har meldt inn fangst av 39 oppdrettslaks.

Fiskeridirektoratet har mottatt tips om fangst av stor oppdrettffisk ved Frøya og i Teksdalselva etter hendelsen. Det er også rapportert om fangst av mellomlaks (ca 3-7 kg) i NINA sin overvåkingsnot ved Agdenes. I tillegg har Lerøy Midt fått fisk opptil 5 kilos størrelse i sitt gjenfangstfiske i Frøyfjorden i perioden 10.-16. september.

Fylkesmannen i Trøndelag har åpnet for fiske etter oppdrettslaks i et større område ved kysten av Trøndelag i perioden fra 4. september. Alle fiskere som deltar skal være registrert hos fylkesmannen. Ocean Farming og Lerøy har i samarbeid opprettet mottaksstasjoner og har per 14. september tatt imot 19 oppdrettslaks av ulik størrelse. Det har vært dårlig vær i området siden dette fisket startet.

Vi viser også til ny hendelse meldt inn 13. september 2020. Det ble da oppdaget en ny skade, også denne nært sammenføyningen mellom not og konstruksjon. Skaden er oppgitt å være 2-3 meter lang.

Anlegget var ferdig utslaktet 15. september, men rømmingomfanget ble ikke klarlagt da selskapet kom i pluss på beholdning av fisk. Selskapet meldte 16. september inn at rømmingsomfanget er 39 individer, som samsvarer med selskapets gjenfangsttall. Det stod om lag 1 114 000 fisk i anlegget ved utgangen av juli 2020 og anlegget var under utslakting da skadene oppstod.

Rettslig grunnlag

Akvakulturloven § 10. *Miljønorm* fastsetter følgende:

Akvakultur skal etableres, drives og avvikles på en miljømessig forsvarlig måte.

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift gi nærmere bestemmelser for å sikre miljømessig forsvarlig akvakultur, herunder stille krav til forebyggende tiltak, krav om merking av akvatiske organismer, bruk av akvatiske organismer som ikke kan formere seg og bruk av fremmede organismer.

Akvakulturloven § 11. *Miljøovervåking* fastsetter videre:

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift kreve at den som har eller søker om akvakulturtilatelse skal foreta eller bekoste nødvendige miljøundersøkelser for å dokumentere miljøtilstanden innenfor lokalitetens influensområde ved etablering, drift og avvikling av akvakultur.

Miljøundersøkelser etter denne bestemmelsen kan blant annet omfatte undersøkelser for å klarlegge om og hvordan akvakulturvirksomheten forårsaker, har forårsaket eller kan forårsake påvirkning på miljøet.

Departementet kan gi forskrift om gebyr og avgift for gjennomføring av miljøundersøkelser i regi av det offentlige. Skyldig gebyr og avgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

Plikten til gjenfangst er regulert i § 13 i akvakulturloven, samt akvakulturdriftsforskriften § 39. *Gjenfangst etter rømt fisk:*

Det skal straks foretas gjenfangst av fisk som er rømt. Gjenfangstplikten begrenses til sjøområdet inntil 500 meter fra anlegget og opphører når det er åpenbart at den rømte fisken ikke lenger befinner seg i dette området. Avstanden måles fra en rett linje trukket mellom anleggets faktiske ytterpunkt i overflaten.

Dersom mulighetene for å få gjenfanget rømt fisk tilsier det, kan Fiskeridirektoratets regionkontor i samråd med Fylkesmannens miljøvernnavdeling utvide eller innskrenke gjenfangstpliktens omfang i tid og geografisk utstrekning.

Både oppstart og avslutning av gjenfangstfiske må meldes til Fiskeridirektoratets regionkontor og Fylkesmannens miljøvernnavdeling.

Det foreligger plikt til å ta imot egen fisk som lovlig blir fisket av andre i et område definert av Fiskeridirektoratets regionkontor i samråd med Fylkesmannens miljøvernnavdeling.

Fiskeridirektoratets regionkontor kan fritta for gjenfangstplikten ved rømt villfanget marin fisk og rømt settefisk.

Akvakulturloven § 24. Opplysnings- og undersøkelsesplikt sier:

Etter pålegg fra tildelings- og tilsynsmyndigheten plikter enhver som søker om eller driver aktiviteter som omfattes av denne lov, å gi opplysninger, dokumenter, prøvemateriale eller annet materiale som er nødvendig for at tildelings- og tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

Etter pålegg fra tildelings- og tilsynsmyndigheten plikter enhver som søker om eller driver aktiviteter som omfattes av denne lov å gjennomføre undersøkelser som er nødvendige for at tildelings- og tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om opplysnings- og undersøkelsesplikten i første og annet ledd, herunder om at pliktene skal utføres jevnlig.

Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om at den som driver aktiviteter som omfattes av denne lov, skal ha og bruke utstyr og programvare med bestemt funksjon for rapportering etter denne bestemmelsen.

Fiskeridirektoratets vurdering

Trøndelag er et viktig villaksfylke og har blant annet tre nasjonale laksefjorder, som alle ligger nær Håbranden; Trondheimsfjorden, Åfjorden og Namsfjorden¹². Åfjorden ligger nærmest rømmingslokaliteten og her finner man også det nasjonale laksevassdraget Stordalselva. Trondheimsfjorden ligger også få mil fra rømmingslokaliteten og har hele sju nasjonale laksevassdrag. Namsfjorden har to nasjonale laksevassdrag. Den ligger i større avstand til rømmingslokaliteten, men i en naturlig vandringsretning med tanke på kyststrømmen. I tillegg finner man flere andre lakseførende vassdrag både i og utenfor disse fjordene.

Bestandene i fylket har ulik bestandsstatus³ og det er dokumentert signifikant genetisk påvirkning fra rømt oppdrettslaks i flere bestander som er undersøkt⁴. For eksempel er det funnet signifikante genetiske endringer (introgresjon) i bestandene i Teksdalselva og Salvassdraget. I tillegg til genetisk innblanding er det generelt også knyttet bekymring til mulig smittespredning av sykdommer og parasitter fra oppdrettsfisk til ville bestander,

¹ Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. St.prp.nr.32 (2006-2007).

² Forskrift om særskilte krav til akvakulturrelatert virksomhet i eller ved nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder. www.lovdato.no.

³ Vitenskapelig råd for lakseforvaltning 2020. Status for norske laksebestander i 2020. Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr 15, 147 s.

⁴ Anon. 2018. Klassifisering av tilstand i norske laksebestander 2010-2014. Temarapport nr 6, 75 s.

noe som er spesielt relevant i forhold til stor fisk som rømmer i villaksens gytetid hvor gytefisken er spesielt sårbar og har et nedregulert immunsystem.

I forbindelse med revisjon av akvakulturloven i 2013 har myndighetene fått mulighet til å pålegge undersøkelser av områder som kan bli påvirket av rømming. Endringene i loven vektlegger at «forurensere betaler»-prinsippet skal bli praktisert. Av de reviderte forarbeidene, Prop. 103 L (2012-2013), går det frem at:

Endringene i § 11 vedrørende miljøovervåking innebærer at myndighetene nå kan kreve miljøundersøkelser i et videre omfang enn tidligere, ved at dette kan kreves innenfor lokalitetens influensområde. Med influensområde menes områder som påvirkes av utslipp, rømming m. v. fra akvakulturvirksomheten.

Bestemmelsen bygger på samme prinsipp som naturmangfoldloven § 11, der det legges til grunn at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver. Det følger av Ot. prp. nr. 52 (2008-2009) om lov om forvaltning av naturens mangfold s. 382 at «Kostnader for å hindre eller begrense skade kan også være kostnader ved overvåking av miljøtilstanden der en tilatt virksomhet finner sted og som den kan ha effekt på.

På bakgrunn av fangster meldt inn av selskapet selv samt skadene på anlegget, vurderer Fiskeridirektoratet at det ikke er tvil om at det har rømt fisk. Ocean Farming har etter utslakt kommet i pluss på beholdningen av fisk, og har meldt inn et rømmingsomfang som er lik gjenfangsten. Fiskeridirektoratet mener at det er svært usannsynlig at rømmingstallet er så lavt og at man har gjenfanget all rømt fisk. Liten gjenfangst ved anlegget vil ikke gi noe god indikasjon på omfanget da lokaliteten ligger i et relativt åpent havområde og hullet kan ha stått åpent i mer enn to døgn før garnene kom i sjøen. Det er kjent fra merkestudier at laks som rømmer kan dykke og spre seg i alle retninger bort fra anlegget raskt etter rømming og at gjenfangst i slike åpne havområder normalt er svært lav⁵. Fiskeridirektoratet tar utgangspunkt i at det ikke er klarlagt hvor mange fisk som har rømt i denne saken.

Fiskeridirektoratet vurderer situasjonen slik at det er nødvendig å overvåke flere vassdrag i området før gytetiden på høsten. Dersom det blir gjort observasjoner av rømt fisk i den aktuelle størrelsen er det også behov for å ta ut slik fisk fra elvene. Fiskeridirektoratet har i forbindelse med denne vurderingen hatt dialog med Fylkesmannen i Trøndelag.

Saken er vurdert etter naturmangfoldloven §§ 8-12 slik det fremgår av § 7. Dette er ikke selvstendige hjemler for vedtak, men retningslinjer som skal brukes ved vurderinger etter Fiskeridirektoratet sitt regelverk. Vi ser det slik at vurderingene som er gjort etter vårt sektorregelverk faller sammen med vurderingene etter naturmangfoldloven. Fiskeridirektoratet vurderer kunnskapsgrunnlaget, jf. naturmangfoldloven § 8, som tilstrekkelig til å si at det er risiko for negativ påvirkning på de ville anadrome bestandene i området. Vi viser her til argumenter og referanser i avsnittene over. Tiltak

⁵ Skilbrei et al, 2009. Vertical movements of «escaped» farmed Atlantic salmon (*Salmo salar*) – a simulation study in a western Norwegian fjord. ICES Journal of Marine Science, 66: 278-288.

etter føre-var prinsippet, § 9, er likevel relevant i denne saken siden rømmingsomfanget ikke er avklart. Videre er vi bekymret for at situasjonen vil bidra til å øke den samlede belastningen for disse bestandene, jf. naturmangfoldloven § 10. Tiltakshaver skal etter naturmangfoldloven § 11, og i tråd med vårt vedtak, bære kostnadene med å redusere skade. Fiskeridirektoratet legger til grunn at tiltakene for gjenfangst skal utføres av kvalifisert personell og på en slik måte at villfisk blir skånet, jf. naturmangfoldloven § 12.

Varsel

Hovedregelen i forvaltningsloven § 16 er at alle vedtak skal varsles. I denne saken vurderer Fiskeridirektoratet at det haster med å planlegge og få iverksatt tiltak. Villaksens gyteperiode i regionen strekker seg fra midten av oktober og ut i desember. Den rømte fisken har en størrelse som tilsier at den kan søke mot, og opp i, vassdrag i området, og at det kan være en del kjønnsmodne individer blant dem. Hovedmålet med vedtaket er å få undersøkt om den rømte fisken vandrer opp i vassdragene, og å få satt i verk tiltak før den eventuelt får gytt.

Vi viser til § 16 bokstav a i forvaltningsloven: «*Forhåndsvarsel kan unnlates dersom:*

- a) *slik varsling ikke er praktisk mulig eller vil medføre fare for at vedtaket ikke kan gjennomføres»*

Fiskeridirektoratet er på bakgrunn av drøftelsen over kommet til at unntaket får anvendelse i denne saken.

For øvrig vises det til at Ocean Farming, ved Arvid Hammernes, ble informert om at det kunne komme et pålegg om miljøovervåking og utvidet gjenfangstplikt i vassdrag per telefon 11. september 2020.

Selv om det haster å få iverksatt tiltakene er dette pålegget dessverre litt forsinket.

Vedtak

Med hjemmel i akvakulturloven §§ 10 og 11, pålegges Ocean Farming å gjennomføre overvåking av rømt oppdrettslaks i følgende vassdrag:

Vassdrag	Vassdragsnummer
Teksdalselva	134.Z
Oldnelva	135.1Z
Stordalselva	135.AZ
Nordalselva	135.Z
Steinsdalselva	137.2Z
Namsen	139.Z
Årgårdselva	138.Z
Bogna	138.6Z
Oksdøla	138.3Z
Salvassdraget	140.Z

Overvåkingen skal bidra til at det ikke står fisk fra rømmingen på lokalitet Håbranden i disse vassdragene under gyteperioden. Det bør velges metoder som er egnet for hvert enkelt vassdrag. Ved observasjon av rømt fisk som med sannsynlighetsovervekt har rømt fra lokalitet Håbranden, skal det umiddelbart gjøres en vurdering av utfiskingstiltak.

Med hjemmel i akvakulturloven § 39, andre ledd, blir Ocean Farming pålagt å utvide gjenfangstpliktens omfang etter rømmingen på lokalitet Håbranden. Pålegget gjelder de vassdragene som er nevnt over, dersom overvåkingen viser at det er rømt oppdrettslaks av aktuell størrelse tilstede og det er praktisk mulig å utføre gjenfangst.

De nevnte påleggene henger sammen på en slik måte at vi finner det tjenlig å sende ut et samlet skriftlig vedtak.

Pålegget vil kunne utvides dersom observasjoner skulle tilsi det.

Vilkår for vedtaket

- Overvåking og tiltak i vassdragene skal utføres av kvalifisert personell og en profesjonell instans skal være faglig ansvarlig
- **Det skal lages en plan for tiltaket. Fiskeridirektoratet mottok allerede 18. september et forslag til en slik plan fra Ocean Farming. Vi tar sikte på å gi tilbakemelding på denne iløpet av kort tid. Fiskeridirektoratet har også dialog med Fylkesmannen i Trøndelag om planen.**
- Ocean Farming må samordne sin plan med andre planlagte og pågående aktiviteter i vassdragene, f eks Oppdrettsnæringens sammenslutning for utfisking av rømt oppdrettsfisk (OURO).
- Det skal hentes inn nødvendige tillatelser fra Fylkesmannen i Trøndelag før tiltakene blir iverksatt
- Fiskeridirektoratet og Fylkesmannen skal holdes orientert underveis
- Det skal sørges for god dialog med elveeierlagene
- Det skal tas skjellprøver av rømt oppdrettslaks som blir fanget. Skjellene skal leses av kvalifisert personell for å verifisere om fisken er vill eller oppdrett
- Det skal utarbeides en sluttrapport om overvåking og uttak når tiltakene er avsluttet. Frist for innsending av sluttrapport er 15. februar 2021
- Data fra overvåking og uttak skal også rapporteres til det nasjonale overvåkingsprogrammet for rømt oppdrettslaks

Klage

Det kan klages på vedtaket, se vedlagte orientering. Frist for klage er tre uker, jf. forvaltningsloven § 29. Nærings- og fiskeridepartementet er klageinstans i denne saken.

I medhold av forvaltningsloven § 27 b blir det satt som vilkår for å reise søksmål at man har benyttet klageretten.

Bedriften har, med hjemmel i forvaltningsloven § 18, rett til å gjøre seg kjent med dokumenter og opplysninger i saken, med de unntak som følger av forvaltningsloven § 19. Bedriften kan kontakte Fiskeridirektoratet dersom de ønsker å bruke denne retten.

Med hilsen

Britt Leikvoll
seksjonssjef

Monika Haugland
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift.

Mottakerliste:

Ocean Farming AS

7266 KVERVA

Kopi til:

Fiskeridirektoratet Region Midt

Postboks 185
Sentrum

5804 BERGEN

Fylkesmannen i Trøndelag

Postboks 2600

7734 STEINKJER

Oppdrettsnæringens

Nordre Nøstekaiaen 1

5011 BERGEN

Sammenslutning For Utfisking Av

Rømt Oppdrettsfisk

Vedlegg

Melding om rett til å klage

